

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 27 lutego 2014 r.*

Dyrektywa 2001/29/WE — Prawo autorskie i prawa pokrewne w społeczeństwie informacyjnym — Pojęcie publicznego udostępniania — Utwory transmitowane w pokojach zakładu uzdrowiskowego — Bezpośrednia skuteczność przepisów dyrektywy — Artykuły 56 TFUE i 102 TFUE — Dyrektywa 2006/123/WE — Swoboda świadczenia usług — Konkurencja — Wyłączne prawo zbiorowego zarządzania prawami autorskimi

W sprawie C-351/12

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Krajský soud v Plzni (Republika Czeska) postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2012 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 24 lipca 2012 r., w postępowaniu:

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s.

przeciwko

Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s.,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, K. Lenaerts, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego czwartej izby, M. Safjan, J. Malenovský i A. Prechal (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 26 czerwca 2013 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. przez A. Klecha i P. Vojířa, advokáti, oraz przez T. Matějčného, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s. przez R. Šupa, advokát,
- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka i J. Vlácilu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego i J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: czeski.

- w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra i K. Szijjártó, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego przez A. Poscha, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, M. Drwięckiego, D. Lutostańską i M. Szpunara, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez P. Ondruška, I.V. Rogalskiego i J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 listopada 2013 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 i 5 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 17, t. 1, s. 230), art. 16 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 376, s. 36), a także art. 56 TFUE i 102 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. (zwaną dalej „OSA”), organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do utworów muzycznych, a Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s. (zwaną dalej „uzdrowiskiem”), spółką zarządzającą niepublicznym zakładem opieki zdrowotnej świadczącym opiekę uzdrowiskową, w przedmiocie uiszczenia opłaty licencyjnej z tytułu praw autorskich w związku z udostępnianiem utworów transmitowanych drogą radiową lub telewizyjną za pomocą urządzeń zainstalowanych w pokojach uzdrowiska.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 23 dyrektywy 2001/29 brzmi następująco:

„Niniejsza dyrektywa powinna bardziej zharmonizować obowiązujące prawo autora do publicznego udostępniania utworu. Prawo to należy rozumieć w szerszym znaczeniu, jako obejmujące każde udostępnianie utworu odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego przekazywanie pochodzi. Prawo to obejmuje każdą publiczną transmisję lub retransmisję utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym nadawanie programów; prawo to nie powinno obejmować żadnych innych działań”.

- 4 Artykuł 3 dyrektywy 2001/29, zatytułowany „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną”, stanowi w swym ust. 1:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie [zezwolenia na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie lub zabrania takiego udostępniania] ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając [w tym] podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie”.

- 5 Zgodnie z art. 5 dyrektywy 2001/29, zatytułowanym „Wyjątki i ograniczenia”:

„[...]”

2. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2 [zatytułowanym »Prawo do zwielokrotniania utworu«] w następujących przypadkach:

[...]”

- e) w odniesieniu do zwielokrotnień programów dokonywanych przez instytucje społeczne prowadzone w celach niehandlowych, takie jak szpitale lub więzienia, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę.

3. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2 i 3 w następujących przypadkach:

[...]”

- b) korzystania dla dobra osób niepełnosprawnych, jeżeli korzystanie odnosi się bezpośrednio do upośledzenia i nie ma handlowego charakteru, w rozmiarze, który wynika z tego upośledzenia;

[...]”

5. Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. [2 i 3] powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.

- 6 Artykuł 4 dyrektywy 2006/123, zatytułowany „Definicje”, przewiduje:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) »usługa« oznacza wszelką działalność gospodarczą prowadzoną na własny rachunek, zwykle świadczoną za wynagrodzeniem, zgodnie z art. [57 TFUE];

[...]”.

- 7 Artykuł 16 dyrektywy 2006/123, zatytułowany „Swoboda świadczenia usług”, stanowi w swym ust. 1:

„Państwa członkowskie uznają prawo usługodawców do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż to, w którym prowadzą oni przedsiębiorstwo.

[...]”.

- 8 Zgodnie z art. 17 dyrektywy 2006/123, zatytułowanym „Dodatkowe odstępstwa od swobody świadczenia usług”:

„Artykuł 16 nie ma zastosowania do:

[...]

11) prawa autorskiego, praw pokrewnych [...]”.

Prawo czeskie

- 9 Na podstawie § 23 ustawy nr 121/2000 o prawie autorskim (zwanej dalej „ustawą o prawie autorskim”), obowiązującej w okresie, którego dotyczy postępowanie główne, przeprowadzanie transmisji radiowej lub telewizyjnej utworu jest zdefiniowane jako udostępnienie utworu transmitowanego drogą radiową lub telewizyjną za pomocą urządzeń technicznie przystosowanych do odbierania transmisji radiowych lub telewizyjnych. Jednakże za takie przeprowadzanie transmisji nie jest uznawane udostępnianie utworu pacjentom w ramach świadczenia usług medycznych w zakładach opieki zdrowotnej.
- 10 Paragraf 98 ustawy o prawie autorskim uzależnia wykonywanie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi od przyznania uprawnienia. Na podstawie art. 98 ust. 6 lit. c) tej ustawy właściwy minister może przyznać takie uprawnienie wyłącznie w przypadku, gdy żadna inna osoba nie została już upoważniona do wykonywania tego uprawnienia w związku z przedmiotem podlegającym ochronie i w zakresie, w jakim odnosi się to danego do utworu, w związku z tym rodzajem utworu.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 OSA żąda od uzdrowiska zapłaty kwoty 546 995 koron czeskich (CZK) wraz z odsetkami za zwłokę z tytułu zainstalowania w pokojach zakładu uzdrowiskowego w spornym okresie od 1 maja 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. bez zawarcia umowy licencyjnej z OSA odbiorników telewizyjnych i radiowych, za pomocą których uzdrowisko udostępniało swym pacjentom utwory znajdujące się w repertuarze zarządzanym przez OSA. Zdaniem tej ostatniej § 23 ustawy o prawie autorskim, w zakresie, w jakim ustanawia na rzecz zakładów opieki zdrowotnej w ramach świadczonych przez nie usług medycznych odstępstwo od zapłaty wynagrodzenia z tytułu praw autorskich, jest sprzeczny z dyrektywą 2001/29.
- 12 Uzdrowisko utrzymuje, że jest objęte wyjątkiem przewidzianym we wspomnianym § 23 ustawy o prawie autorskim, i nie zgadza się z twierdzeniem, jakoby przepis ten był sprzeczny z dyrektywą 2001/29. Dodaje ono, że gdyby jednak zostało tak orzeczone, na dyrektywę tę nie można powoływać się w sporach między jednostkami.
- 13 Ponadto uzdrowisko powołało się na to, że OSA nadużywa monopolistycznej pozycji na rynku, ponieważ wysokość opłat zgodnie z jej cennikiem jest nieproporcjonalnie wysoka w porównaniu z wynagrodzeniem żądanym za taki sam sposób korzystania z utworów chronionych prawem autorskim przez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w państwach ościennych (zwane dalej „organizacjami zbiorowego zarządzania”), przez co pogarsza jej pozycję na rynku i możliwość konkurowania z zakładami uzdrowiskowymi w państwach ościennych. Jego zakład jest odwiedzany przez klientów międzynarodowych, wobec tego zainstalowane tam odbiorniki telewizyjne i radiowe odbierają transmisje zagraniczne. Uzdrowisko wskazuje na ograniczenie swobody świadczenia usług i podnosi, że w jego interesie leżałoby zawarcie umowy licencyjnej z organizacją zbiorowego zarządzania mającą siedzibę w innym państwie członkowskim, która nalicza niższe opłaty z tytułu praw autorskich.

- 14 W tych okolicznościach Krajský soud v Plzni postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy dyrektywę [2001/29] należy interpretować w ten sposób, iż odstępstwo niedopuszczające wynagrodzenia dla autorów za udostępnianie ich utworów w drodze transmisji telewizyjnej lub radiowej za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych pacjentom w pokojach zakładu uzdrowiskowego, który jest przedsiębiorstwem handlowym, jest sprzeczne z art. 3 i 5, [a w szczególności z] art. 5 ust. 2 lit. e), art. 5 ust. 3 lit. b) i art. 5 ust. 5 tego aktu?
 - 2) Czy treść tych przepisów dyrektywy dotyczących powyższego korzystania z utworu jest bezwarunkowa i wystarczająco precyzyjna, aby organizacje zbiorowego zarządzania [...] mogły powoływać się na nie przed sądami krajowymi w sporze pomiędzy jednostkami, w przypadku gdy państwo [członkowskie] nie dokonało właściwej transpozycji dyrektywy [2009/29] do prawa krajowego?
 - 3) Czy art. 56 i nast. [TFUE] oraz art. 102 [TFUE] (lub, w odpowiednim przypadku, art. 16 dyrektywy [2006/123]) należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie stosowaniu przepisów prawa krajowego, które zastrzegają wykonywanie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi na terytorium danego państwa [członkowskiego] na rzecz jednej tylko (monopolistycznej) organizacji zbiorowego zarządzania [...], a tym samym nie zezwalają usługobiorcom na swobodny wybór organizacji zajmującej się zbiorowym zarządzaniem z innego państwa [członkowskiego]?”.

W przedmiocie otwarcia na nowo ustnego etapu postępowania

- 15 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 16 grudnia 2013 r. uzdrowisko wniosło do Trybunału o zarządzenie „środków organizacji postępowania i środków dowodowych” obejmujących przedstawienie wyroku Městský soud v Praze z dnia 14 maja 2013 r., załączając ów wyrok do wyżej wskazanego pisma. W piśmie tym uzdrowisko wniosło także o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania. W uzasadnieniu tego wniosku wskazało ono na okoliczność, że wspomniany wyrok miał związek z trzecim pytaniem prejudycjalnym przedstawionym przez sąd odsyłający, oraz na fakt, że zdaniem uzdrowiska pkt 28 i 29 opinii rzecznika generalnego zawierają błędne twierdzenia.
- 16 Powyższy wniosek, zważywszy na jego treść, należy w obecnym stadium postępowania uznać za wniosek o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania w rozumieniu art. 83 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 17 Na podstawie tego przepisu Trybunał może w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub jeśli po zamknięciu ustnego etapu postępowania strona przedstawiła nowy fakt mogący mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia Trybunału, lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między stronami lub podmiotami określonymi w art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
- 18 W tym względzie należy na wstępie zauważyć, że pierwsze z przedstawionych przez sąd odsyłający pytań, do którego odnoszą się pkt 28 i 29 opinii rzecznika generalnego, zostało obszernie omówione przed Trybunałem przez zainteresowane strony. W tych okolicznościach Trybunał stwierdza, że dysponuje wszystkimi elementami koniecznymi do udzielenia odpowiedzi na to pytanie.
- 19 Następnie, co się tyczy orzeczenia wydanego przez Městský soud v Praze, nie może ono zostać uznane za nowy fakt mogący mieć decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia Trybunału w przedmiocie trzeciego z pytań prejudycjalnych, z którymi zwrócił się sąd odsyłający.

- 20 Wreszcie w ramach niniejszego postępowania nie zostało podniesione, że sprawa ma zostać rozstrzygnięta w oparciu o argument, który nie był przedmiotem dyskusji przed Trybunałem.
- 21 W konsekwencji, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, należy oddalić wnioski o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 22 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego wyłączającemu prawo autorów do zezwalania na publiczne udostępnianie ich utworów lub do zakazywania takiego udostępniania przez zakład uzdrowiskowy, działający jako przedsiębiorstwo handlowe, w drodze celowego doprowadzania, za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych, sygnału do pokoi pacjentów tego zakładu. Ponadto sąd ten nurtuje wątpliwość, czy w powyższych okolicznościach art. 5 ust. 2 lit. e), art. 5 ust. 3 lit. b) i art. 5 ust. 5 tej dyrektywy mogą wpłynąć na sposób wykładni pierwszego z przywołanych przepisów.
- 23 W tym względzie należy zauważyć, że dyrektywa 2001/29 ma na celu zapewnienie autorom wysokiego poziomu ochrony, umożliwiającego im otrzymanie stosownego wynagrodzenia za korzystanie z ich utworów, polegające w szczególności na ich publicznym udostępnianiu. W związku z tym pojęcie publicznego udostępniania zawarte w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy należy rozumieć szeroko, zgodnie zresztą z wyraźnym brzmieniem motywu 23 samej dyrektywy (wyrok z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie C-607/11 ITV Broadcasting i in., pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 24 Tymczasem, jak słusznie podnoszą OSA, rząd czeski i Komisja Europejska, należy stwierdzić, że czynność „publicznego udostępnienia” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 ma miejsce wówczas, gdy podmiot prowadzący zakład uzdrowiskowy, taki jak ten będący stroną w postępowaniu głównym, umożliwia swym pacjentom dostęp do nadawanych utworów za pomocą odbiorników telewizyjnych lub radiowych, doprowadzając do pokoi tego zakładu odbierany sygnał będący nośnikiem utworów objętych ochroną.
- 25 Przede wszystkim bowiem termin „udostępnienie” oznacza każde transmitowanie chronionych utworów, niezależnie od wykorzystywanych środków lub procesów technologicznych (wyrok z dnia 4 października 2011 r. w sprawach połączonych C-403/08 i C-429/08 Football Association Premier League i in., Zb.Orz. s. I-9083, pkt 193).
- 26 W rezultacie podmiot prowadzący zakład uzdrowiskowy dokonuje udostępnienia, gdy celowo transmituje chronione utwory, doprowadzając rozmyślnie, za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych, sygnał do pokoi pacjentów tego zakładu [zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych Football Association Premier League i in., pkt 196; a także wyrok z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-162/10 Phonographic Performance (Ireland), pkt 40].
- 27 Następnie należy przypomnieć, że termin „publiczny”, do którego nawiązuje art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, oznacza, iż chodzi o nieokreśloną liczbę potencjalnych odbiorców, i zakłada dodatkowo dość znaczną liczbę osób (ww. wyrok w sprawie ITV Broadcasting i in., pkt 32).

- 28 Co się tyczy konkretnie tego ostatniego kryterium, należy mieć na uwadze kumulatywny skutek wynikający z podania utworów do wiadomości potencjalnych odbiorców. W tym względzie szczególnie istotne jest to, ile osób ma dostęp do tego samego utworu równocześnie i kolejno po sobie (wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie C-306/05 SGAE, Zb.Orz. s. I-11519, pkt 39; a także ww. wyrok w sprawie ITV Broadcasting i in., pkt 33).
- 29 Tymczasem, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 28 opinii, zakład uzdrowiskowy może, zarówno równocześnie, jak i sukcesywnie, pomieścić nieokreśloną, lecz znaczącą liczbę ludzi mogących odbierać transmisje w swoich pokojach.
- 30 Wbrew temu, co utrzymuje uzdrowisko, okoliczność, że pacjenci zakładu uzdrowiskowego przebywają w nim zwykle dłużej niż ma to miejsce w przypadku klientów hotelowych, nie może sama w sobie podważyć powyższego stwierdzenia, ponieważ z uwagi na kumulatywny skutek podania utworów do wiadomości takich pacjentów owo podanie do wiadomości zawsze może dotyczyć dość znacznej liczby osób.
- 31 Należy przypomnieć również, że aby nadawany utwór wchodził w zakres pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, musi być on transmitowany nowym odbiorcom, czyli odbiorcom, których autorzy chronionych utworów nie brali pod uwagę, zezwalając na wykorzystywanie swoich utworów w ramach pierwotnego publicznego udostępnienia (ww. wyrok w sprawach połączonych Football Association Premier League i in., pkt 197 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Tymczasem, podobnie jak w przypadku klientów hotelowych, pacjenci zakładu uzdrowiskowego stanowią krąg takich nowych odbiorców. Zakład uzdrowiskowy jest bowiem jednostką, która podejmuje działania w celu zapewnienia swoim pacjentom dostępu do chronionego utworu, mając pełną świadomość konsekwencji tych czynności. W braku takich działań pacjenci ci nie mogliby co do zasady korzystać z nadawanego utworu (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 41, 42).
- 33 Stąd też udostępnianie przez zakład uzdrowiskowy taki jak będący stroną w postępowaniu głównym chronionych utworów w drodze celowego doprowadzenia, za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych, sygnału do pokoi pacjentów tego zakładu stanowi „publiczne udostępnianie” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.
- 34 Takiej wykładni nie podważa wysuwany przez uzdrowisko argument, że czynność udostępnienia, taka jak będąca przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym, charakteryzuje się tymi samymi cechami co przekaz chronionych utworów dokonywany przez stomatologa w jego gabinecie dentystycznym, który to przekaz w ocenie Trybunału zawarty w wyroku z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-135/10 SCF nie wchodzi w zakres pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29.
- 35 W tym względzie wystarczy zauważyć, że zasady wpływające z ww. wyroku w sprawie SCF nie mają znaczenia w niniejszym przypadku, ponieważ tamta sprawa dotyczyła nie praw autorskich określonych w art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, a prawa o charakterze kompensacyjnym przysługującego artystom, wykonawcom i producentom fonogramów na podstawie art. 8 ust. 2 dyrektywy Rady 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. L 346, s. 61 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 17, t. 1, s. 120).
- 36 Wobec tego, że udostępnianie chronionych utworów takie jak będące przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym stanowi „publiczne udostępnianie” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, przepisy krajowe, jak wynika z brzmienia tego artykułu, powinny przewidywać wyłączne prawo autorów do zezwalania na takie udostępnianie lub do jego zabrania, chyba że owo udostępnianie jest objęte wyjątkiem lub ograniczeniem przewidzianym w dyrektywie 2001/29.

- 37 W tym względzie należy w szczególności rozważyć, czy art. 5 ust. 2 lit. e), art. 5 ust. 3 lit. b) i art. 5 ust. 5 wspomnianej dyrektywy, do których wyraźnie odwołuje się sąd odsyłający, mogą uzasadniać taki wyjątek lub takie ograniczenie.
- 38 Co się tyczy na wstępie art. 5 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2001/29, należy zauważyć, że jak wynika z brzmienia tego przepisu, ogranicza się on do ustanowienia wyjątku lub ograniczenia wobec prawa do zwielokrotniania, przewidzianego w art. 2 tej dyrektywy. Nie ustanawia on zatem wyjątku lub ograniczenia w stosunku do przewidzianego w art. 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy wyłącznego prawa autorów do zezwalania na każde publiczne udostępnienie ich utworów lub do zakazania takiego udostępniania.
- 39 Jeżeli chodzi następnie o art. 5 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2001/29, przepis ten zezwala państwom członkowskim na przewidzenie wyjątków lub ograniczeń w odniesieniu do praw określonych w art. 3 w przypadku korzystania dla dobra osób niepełnosprawnych, jeżeli owo korzystanie odnosi się bezpośrednio do upośledzenia i nie ma handlowego charakteru, w rozmiarze, który wynika z tego upośledzenia. Tymczasem informacje zawarte w aktach sprawy przedłożonych Trybunałowi w żadnym wypadku nie pozwalają na stwierdzenie, że w sprawie takiej jak będąca przedmiotem postępowania głównego spełnione zostały wszystkie przesłanki określone w pierwszym z przywołanych powyżej przepisów.
- 40 Wreszcie, jeśli przyjrzeć się art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29, przepis ten nie wskazuje wyjątków lub ograniczeń, które mogą zostać wprowadzone przez państwa członkowskie w odniesieniu do praw, o których mowa między innymi w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, a poprzestaje jedynie na szczegółowym określeniu zakresu wyjątków i ograniczeń przewidzianych we wcześniejszych ustępach pierwszego z przywołanych powyżej przepisów.
- 41 Zważywszy na powyższe, odpowiedź na pytanie pierwsze winna brzmieć: art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego wyłączającemu prawo autorów do zezwalania na publiczne udostępnianie ich utworów lub do zakazywania takiego udostępniania przez zakład uzdrowiskowy, działający jako przedsiębiorstwo handlowe, w drodze celowego doprowadzania, za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych, sygnału do pokoi pacjentów tego zakładu. Na powyższą wykładnię nie mają wpływu art. 5 ust. 2 lit. e), art. 5 ust. 3 lit. b) i art. 5 ust. 5 tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania drugiego

- 42 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że może być on powoływany przez organizację zbiorowego zarządzania w sporze pomiędzy jednostkami w celu wyłączenia stosowania sprzecznego z tym przepisem uregulowania państwa członkowskiego.
- 43 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nawet jasny, precyzyjny i bezwarunkowy przepis dyrektywy mający na celu przyznanie jednostkom praw lub nałożenie na nie obowiązków nie może być jako taki stosowany w ramach sporu zawisłego wyłącznie pomiędzy jednostkami (wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie C-176/12 Association de médiation sociale, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 Trybunał orzekł jednak, że podczas stosowania przepisów prawa wewnętrznego sąd krajowy, który rozpoznaje spór zawisły wyłącznie pomiędzy jednostkami, jest zobowiązany uwzględnić całość przepisów prawa krajowego i interpretować je tak dalece, jak to możliwe, w świetle treści oraz zamierzeń danej dyrektywy, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z realizowanym przez nią celem (zob. ww. wyrok w sprawie Association de médiation sociale, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 45 Trybunał uściślił jednak, że powyższa zasada wykładni zgodnej prawa krajowego ma pewne granice. Spoczywający na sądzie krajowym obowiązek odniesienia się do treści dyrektywy przy dokonywaniu wykładni i stosowaniu odpowiednich przepisów prawa krajowego jest bowiem ograniczony przez ogólne zasady prawa i nie może służyć jako podstawa dla dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem* (ww. wyrok w sprawie *Association de médiation sociale*, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 46 Ponadto, ponieważ sąd odsyłający, przywołując wyrok z dnia 12 lipca 1990 r. w sprawie C-188/89 *Foster i in.*, Rec. s. I-3313, zastanawia się w ramach uzasadnienia swego pytania drugiego nad rzeczywistym charakterem organizacji zbiorowego zarządzania takiej jak OSA, należy dodać, że tego rodzaju organizacja także nie mogłaby powoływać się na art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 w celu wyłączenia stosowania sprzecznego z tym przepisem uregulowania państwa członkowskiego, gdyby należało ją uznać za emanację państwa.
- 47 Gdyby tak bowiem było, to w okolicznościach takich jak występujące w postępowaniu głównym jej sytuacja nie byłaby sytuacją jednostki, która powołuje się wobec państwa członkowskiego na bezpośrednią skuteczność przepisu dyrektywy, a wręcz przeciwnie, mielibyśmy do czynienia z sytuacją odwrotną. Tymczasem utrwalone orzecznictwo wskazuje, że dyrektywa nie może sama z siebie tworzyć obowiązków po stronie jednostki i nie można zatem powoływać się na dyrektywę jako taką przeciwko jednostce (wyrok z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie C-282/10 *Dominguez*, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 Zważywszy na powyższe, odpowiedź na pytanie drugie winna brzmieć: art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że nie może być on powoływany przez organizację zbiorowego zarządzania w sporze pomiędzy jednostkami w celu wyłączenia stosowania sprzecznego z tym przepisem uregulowania państwa członkowskiego. Sąd rozpoznający taki spór ma jednak obowiązek dokonywania wykładni wspomnianego uregulowania tak dalece, jak to możliwe, w świetle treści oraz zamierzeń powyższego przepisu dyrektywy, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z realizowanym przez niego celem.

W przedmiocie pytania trzeciego

W przedmiocie dopuszczalności

- 49 OSA oraz rządy czeski i austriacki wyrażają wątpliwość co do dopuszczalności pytania trzeciego. W istocie z postanowienia odsyłającego nie wynika, aby uzdrowisko starało się zawrzeć umowę z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w innym państwie członkowskim. Tym samym odpowiedź na pytanie trzecie nie ma żadnego wpływu na rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym. Niezależnie bowiem od odpowiedzi, jaka mogłaby zostać udzielona na to pytanie, uzdrowisko nie może zostać zwolnione z obowiązku zapłaty na rzecz OSA spornego wynagrodzenia.
- 50 W tej kwestii należy przypomnieć, że stwierdzenie niedopuszczalności pytania prejudycjalnego sformułowanego przez sąd krajowy może mieć miejsce tylko w przypadku, gdy żądana wykładnia prawa Unii Europejskiej pozostaje w sposób oczywisty bez związku z rzeczywistymi okolicznościami lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, jeżeli problem ma charakter hipotetyczny lub gdy Trybunał nie zna okoliczności stanu faktycznego lub prawnego niezbędnych do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (zob. w szczególności wyrok z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie C-500/10 *Belvedere Costruzioni*, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 51 Z postanowienia odsyłającego wynika jednak, że uzdrowisko powołuje się na przepisy, o których mowa w trzecim z zadanych przez sąd odsyłający pytań, aby przeciwstawić się zbyt wysokim jego zdaniem stawkom opłat żądanym przez OSA, porównując je z opłatami pobieranymi przez organizacje zbiorowego zarządzania w państwach ościennych.
- 52 W tych okolicznościach nie jest oczywiste, że pytanie trzecie pozostaje bez związku z rzeczywistymi okolicznościami lub przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, czy też że problem ma charakter hipotetyczny.
- 53 A zatem pytanie trzecie jest dopuszczalne.

Co do istoty

- 54 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 16 dyrektywy 2006/123 oraz art. 56 TFUE lub 102 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak omawiane w postępowaniu głównym, które zastrzega wykonywanie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do określonych rodzajów chronionych utworów na terytorium tego państwa członkowskiego na rzecz jednej tylko organizacji zbiorowego zarządzania, uniemożliwiając tym samym użytkownikowi takich utworów, takiemu jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym, skorzystanie z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim.
- 55 OSA nie zgadza się z twierdzeniem, jakoby wspomniane uregulowanie uniemożliwiło użytkownikowi chronionych utworów takiemu jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym skorzystanie z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim.
- 56 Zajęcie stanowiska w tym przedmiocie nie należy jednak do zadań Trybunału. W istocie bowiem pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny – przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie przez Trybunał – korzystają z domniemania, że mają one znaczenie dla sprawy (wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r. w sprawach połączonych C-188/10 i C-189/10 Melki i Abdeli, Zb.Orz. s. I-5667, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

– Uwagi wstępne

- 57 Ponieważ zarówno art. 16 dyrektywy 2006/123, jak i art. 56 i nast. TFUE dotyczą swobody świadczenia usług, należy rozważyć, czy organizacja zbiorowego zarządzania taka jak OSA może zostać uznana za podmiot świadczący usługę na rzecz użytkownika chronionych utworów takiego jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym. OSA oraz rządy, które przedłożyły Trybunałowi swoje uwagi, uważają, że nie można przyjąć takiego założenia.
- 58 W tym względzie należy wskazać, że – jak wynika z art. 4 pkt 1 dyrektywy 2006/123 – pojęcie usługi, do której odnosi się ta dyrektywa, pokrywa się z pojęciem usługi, o której mowa w art. 57 TFUE.
- 59 Działalność organizacji zbiorowego zarządzania podlega zatem postanowieniom art. 56 i nast. TFUE, dotyczącym swobodnego świadczenia usług (zob. podobnie wyroki: z dnia 25 października 1979 r. w sprawie 22/79 Greenwich Film Production, Rec. s. 3275, pkt 12; z dnia 2 marca 1983 r. w sprawie 7/82 GVL przeciwko Komisji, Rec. s. 483, pkt 38; a także z dnia 20 października 1993 r. w sprawach połączonych C-92/92 i C-326/92 Phil Collins i in., Rec. s. I-5145, pkt 24).

- 60 Powyższe odnosi się nie tylko do stosunku, jaki łączy organizację zbiorowego zarządzania z podmiotem praw autorskich, co wynika z orzecznictwa przywołanego w punkcie powyżej, ale także do stosunku łączącego organizację zbiorowego zarządzania taką jak OSA z użytkownikiem chronionych utworów takim jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym.
- 61 Taka organizacja zbiorowego zarządzania ułatwia bowiem rzeczonemu użytkownikowi uzyskanie zezwolenia na korzystanie z chronionych utworów i uiszczenie przez niego opłat licencyjnych należnych podmiotom praw autorskich, w związku z czym należy ją postrzegać jako podmiot świadczący usługę również na rzecz tego użytkownika.
- 62 Ponadto w tym zakresie mało istotne jest, jak słusznie zauważa Komisja, czy organizacja zbiorowego zarządzania pobiera od podmiotów praw autorskich lub od użytkownika chronionych utworów wynagrodzenie za wspomnianą usługę. Artykuł 57 TFUE nie wymaga bowiem, aby za świadczoną usługę płać osoba z niej korzystająca (wyrok z dnia 26 kwietnia 1988 r. w sprawie 352/85 Bond van Adverteerders i in., Rec. s. 2085, pkt 16).
- 63 Stąd też organizację zbiorowego zarządzania taką jak OSA należy uznać za podmiot świadczący na rzecz użytkownika chronionych utworów – takiego jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym – „usługę” w rozumieniu zarówno art. 4 pkt 1 dyrektywy 2006/123, jak i art. 57 TFUE.
- W przedmiocie wykładni art. 16 dyrektywy 2006/123
- 64 Co się tyczy kwestii, czy art. 16 dyrektywy 2006/123 znajduje zastosowanie do tego rodzaju usługi, należy na wstępie zauważyć, że na podstawie art. 17 pkt 11 tej dyrektywy wspomniany art. 16 nie ma zastosowania do praw autorskich i praw pokrewnych.
- 65 Tymczasem, jak zauważyła rzecznik generalna w pkt 64 opinii, zważywszy, że jedynie usługi mogą zostać wyłączone z zakresu stosowania art. 16 dyrektywy 2006/123, art. 17 pkt 11 tego aktu należy interpretować w ten sposób, że wyłącza on określoną w pkt 63 niniejszego wyroku usługę, która ma związek z prawami autorskimi, z zakresu stosowania pierwszego z przywołanych powyżej przepisów.
- 66 Stąd też art. 16 dyrektywy 2006/123, jako nieznajdujący zastosowania w niniejszym przypadku, nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu takiemu jak omawiane w postępowaniu głównym.
- W przedmiocie wykładni art. 56 TFUE
- 67 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym może uniemożliwić zakładowi uzdrowiskowemu takiemu jak ten będący stroną w postępowaniu głównym korzystanie w charakterze użytkownika chronionych utworów z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim.
- 68 Ponieważ tego rodzaju usługa ma charakter transgraniczny, znajduje tu zastosowanie art. 56 TFUE (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Bond van Adverteerders i in., pkt 15).
- 69 Ponadto, jako że uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym zakazuje w praktyce świadczenia tego rodzaju usługi, stanowi ono ograniczenie swobody świadczenia usług (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych Football Association Premier League i in., pkt 85).
- 70 Owo ograniczenie nie znajduje uzasadnienia, chyba że odpowiada nadrzędnym względom interesu ogólnego, jest właściwe do tego, by zapewnić realizację celu zamierzonego w interesie ogólnym, i nie wykracza poza to, co niezbędne do jego osiągnięcia (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawach połączonych Football Association Premier League i in., pkt 93).

- 71 Jak słusznie podnoszą OSA, rządy, które przedłożyły Trybunałowi swoje uwagi, oraz Komisja, ochrona praw własności intelektualnej należy do tego rodzaju nadrzędnych względów interesu ogólnego polegających na ochronie praw własności intelektualnej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych *Football Association Premier League i in.*, pkt 94 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 72 Ponadto uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym, które w zakresie zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do pewnej kategorii chronionych utworów przyznaje organizacji zbiorowego zarządzania takiej jak OSA monopol na terytorium danego państwa członkowskiego, trzeba uznać za zdolne do zapewnienia ochrony praw własności intelektualnej, ponieważ pozwala ono na skuteczne zarządzanie tymi prawami oraz na skuteczną kontrolę ich wykonywania na wspomnianym terytorium.
- 73 Co się tyczy zagadnienia, czy tego rodzaju przepisy nie wykraczają poza to, co konieczne do osiągnięcia celu ochrony praw własności intelektualnej, należy zauważyć, że – co wynika też z przedłożonych Trybunałowi uwag – uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym wpisuje się w kontekst terytorialnego charakteru ochrony praw autorskich, do którego należą także umowy o wzajemnej reprezentacji.
- 74 Na podstawie tych umów, zawieranych między organizacjami zbiorowego zarządzania, owe organizacje przyznają sobie wzajemnie uprawnienie do udzielania na terytorium, za które są odpowiedzialne, zezwoleń wymaganych do wszelkiego rodzaju publicznego korzystania z utworów chronionych prawami autorskimi członków innych organizacji i do uzależnienia udzielenia tych zezwoleń od spełnienia określonych warunków zgodnie z ustawami obowiązującymi na danym terytorium (zob. podobnie wyroki z dnia 13 lipca 1989 r.: w sprawie 395/87 *Tournier*, Rec. s. 2521, pkt 17; a także w sprawach połączonych 110/88, 241/88 i 242/88 *Lucazeau i in.*, Rec. s. 2811, pkt 11).
- 75 W tym względzie Trybunał miał już okazję orzec, że zawierane między organizacjami zbiorowego zarządzania umowy o wzajemnej reprezentacji służą w szczególności umożliwieniu tym organizacjom wykorzystania do celów zapewnienia ochrony ich repertuaru w innym państwie struktury organizacyjnej wypracowanej przez organizację, która prowadzi swoją działalność w tym państwie, bez konieczności przystąpienia do tej struktury z własną siecią umów z użytkownikami i stosowania na miejscu własnych środków kontroli (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie *Tournier*, pkt 19; a także w sprawach połączonych *Lucazeau i in.*, pkt 19).
- 76 Tymczasem przedłożone Trybunałowi uwagi nie ukazały, by w odniesieniu do udostępniania takiego jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym istniały na obecnym etapie rozwoju prawa Unii inne metody pozwalające na osiągnięcie tego samego poziomu ochrony praw autorskich poza tą opartą na terytorialnym charakterze ochrony tych praw, i w konsekwencji także na terytorialnym charakterze kontroli ich wykonywania, w którą to terytorialność wpisuje się uregulowanie takie jak to omawiane w postępowaniu głównym.
- 77 W pozostałym zakresie debata przed Trybunałem unaoczniała, że fakt umożliwienia użytkownikowi chronionych utworów, w okolicznościach takich jak występujące w postępowaniu głównym, dokonania swobodnego wyboru którejkolwiek z organizacji zbiorowego zarządzania mających siedzibę na obszarze Unii w celu uzyskania zezwolenia na korzystanie z chronionych utworów i uiszczenia należnych opłat licencyjnych prowadziłby na obecnym etapie rozwoju prawa Unii do poważnych problemów związanych z kontrolą w zakresie korzystania z tych utworów i pokrycia należnych opłat.
- 78 W tych okolicznościach nie można uznać, że uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym, uniemożliwiając użytkownikowi chronionych utworów takiemu jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym skorzystanie z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim, wykracza poza to, co konieczne do osiągnięcia celu ochrony praw autorskich.

79 Zważywszy na powyższe, art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie takiemu uregulowaniu.

– W przedmiocie wykładni art. 102 TFUE

80 Na wstępie należy przypomnieć, po pierwsze, że organizacja zbiorowego zarządzania taka jak OSA jest przedsiębiorstwem, do którego stosuje się art. 102 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 21 marca 1974 r. w sprawie 127/73 BRT i Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, zwany „wyrokiem w sprawie BRT II”, Rec. s. 313, pkt 6, 7).

81 Po drugie, art. 106 ust. 2 TFUE, który zawiera reguły szczególne znajdujące zastosowanie do przedsiębiorstw zobowiązanych między innymi do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym, nie stanowi przeszkody dla stosowania art. 102 TFUE do organizacji zbiorowego zarządzania takiej jak OSA. W istocie bowiem tego rodzaju organizacja, której państwo nie powierzyło szczególnych zadań i która zarządza prawami w interesie prywatnym, nawet jeśli są to prawa własności intelektualnej chronione na mocy ustawy, nie może być objęta zakresem stosowania pierwszego z tych postanowień (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie BRT II, pkt 23; w sprawie GVL przeciwko Komisji, pkt 32).

82 Natomiast uregulowanie takie jak omawiane w postępowaniu głównym może mieścić się w zakresie art. 106 ust. 1 TFUE. Skutkuje ono bowiem przyznaniem organizacji zbiorowego zarządzania takiej jak OSA praw wyłącznych w zakresie zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do określonej kategorii utworów chronionych na terytorium danego państwa członkowskiego, uniemożliwiając w ten sposób innym przedsiębiorstwom wykonywanie tego rodzaju działalności gospodarczej na tym terytorium (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2001 r. w sprawie C-475/99 Ambulanz Glöckner, Rec. s. I-8089, pkt 24).

83 Jeżeli chodzi o wykładnię art. 102 TFUE w tym właśnie kontekście, utrwalone orzecznictwo wskazuje, że sam fakt stworzenia, poprzez przyznanie praw specjalnych lub wyłącznych w rozumieniu art. 106 ust. 1 TFUE, pozycji dominującej nie jest jako taki sprzeczny z pierwszym z wymienionych powyżej postanowień. Państwo członkowskie narusza zakazy ustanowione w tych dwóch postanowieniach jedynie w przypadkach, gdy dane przedsiębiorstwo jest skłaniane, poprzez samo wykonywanie praw specjalnych lub wyłącznych, do nadużywania zajmowanej pozycji dominującej lub też gdy prawa te mogą stworzyć sytuację, w której dane przedsiębiorstwo zostaje skłonione do popełnienia takiego nadużycia (wyrok z dnia 3 marca 2011 r. w sprawie C-437/09 AG2R Prévoyance, Zb.Orz. s. I-973, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).

84 W rezultacie sama okoliczność, że państwo członkowskie przyznało organizacji zbiorowego zarządzania takiej jak OSA w zakresie zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do jednej z kategorii chronionych utworów monopol na terytorium tego państwa członkowskiego, nie jest sama w sobie sprzeczna z art. 102 TFUE.

85 Jednakże, jak wynika z postanowienia odsyłającego, pytanie trzecie ma na celu umożliwienie sądowi odsyłającemu ustosunkowanie się do podnoszonego przez uzdrowisko w postępowaniu głównym argumentu, zgodnie z którym żądane przez OSA opłaty licencyjne są nieproporcjonalnie wysokie w porównaniu z opłatami pobieranymi przez organizacje zbiorowego zarządzania w państwach ościennych.

86 W tym względzie należy stwierdzić, że organizacja zbiorowego zarządzania taka jak OSA, która posiada na terytorium danego państwa członkowskiego monopol na zarządzanie prawami autorskimi odnoszącymi się do jednej z kategorii chronionych utworów, zajmuje pozycję dominującą na znacznej części wspólnego rynku w rozumieniu art. 102 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 11 grudnia 2008 r. w sprawie C-52/07 Kanal 5 i TV 4, Zb.Orz. s. I-9275, pkt 22).

- 87 Gdyby okazało się, że taka organizacja zbiorowego zarządzania narzuca za swoje usługi stawki cenowe znacząco wyższe od tych stosowanych w innych państwach członkowskich, pod warunkiem że porównanie stawek cenowych zostało przeprowadzone na jednorodnej podstawie, to taka różnica w cenie musi być uznana za świadczącą o nadużyciu pozycji dominującej w rozumieniu art. 102 TFUE. W takim przypadku to dana organizacja zbiorowego zarządzania ma obowiązek usprawiedliwienia różnicy przez wykazanie obiektywnych nierówności pomiędzy sytuacją w danym państwie członkowskim i sytuacją we wszystkich pozostałych państwach członkowskich (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Tournier, pkt 38; a także w sprawach połączonych Lucazeau i in., pkt 25).
- 88 Jednocześnie tego rodzaju nadużycie mogłoby polegać w praktyce na stosowaniu wygórowanych stawek cenowych, które nie pozostają w rozsądnym związku z wartością ekonomiczną wykonanego świadczenia (ww. wyrok w sprawie Kanal 5 i TV 4, pkt 28).
- 89 Ponadto gdyby istnienie takiego nadużycia zostało stwierdzone i gdyby owo nadużycie stanowiło skutek uregulowania znajdującego zastosowanie do tej organizacji zbiorowego zarządzania, to wspomniane uregulowanie byłoby – jak wynika z orzecznictwa przywołanego w pkt 83 niniejszego wyroku – sprzeczne z art. 102 TFUE i z art. 106 ust. 1 TFUE.
- 90 Do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy taka sytuacja ma ewentualnie miejsce w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym.
- 91 Zważywszy na ogół powyższych rozważań, odpowiedź na pytanie trzecie winna brzmieć: art. 16 dyrektywy 2006/123 oraz art. 56 TFUE i 102 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak omawiane w postępowaniu głównym, które zastrzega wykonywanie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do określonych rodzajów chronionych utworów na terytorium tego państwa członkowskiego na rzecz jednej tylko organizacji zbiorowego zarządzania, uniemożliwiając tym samym użytkownikowi takich utworów, takiemu jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym, skorzystanie z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim.
- 92 Jednakże art. 102 TFUE należy interpretować ten sposób, że o nadużyciu pozycji dominującej może świadczyć narzucanie przez tę pierwszą organizację zbiorowego zarządzania za jej usługi stawek cenowych znacząco wyższych od tych stosowanych w innych państwach członkowskich, pod warunkiem że porównanie stawek cenowych zostało przeprowadzone na jednorodnej podstawie, lub stosowanie wygórowanych stawek cenowych, które nie pozostają w rozsądnym związku z wartością ekonomiczną wykonanego świadczenia.

W przedmiocie kosztów

- 93 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego wyłączającemu prawo autorów do zezwalania na publiczne udostępnianie ich utworów lub do zakazywania takiego udostępniania przez zakład uzdrowiskowy, działający jako przedsiębiorstwo handlowe,**

w drodze celowego doprowadzania, za pośrednictwem odbiorników telewizyjnych lub radiowych, sygnału do pokoi pacjentów tego zakładu. Na powyższą wykładnię nie mają wpływu art. 5 ust. 2 lit. e), art. 5 ust. 3 lit. b) i art. 5 ust. 5 tej dyrektywy.

- 2) Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że nie może być on powoływany przez organizację zbiorowego zarządzania w sporze pomiędzy jednostkami w celu wyłączenia stosowania sprzecznego z tym przepisem uregulowania państwa członkowskiego. Sąd rozpoznający taki spór ma jednak obowiązek dokonywania wykładni wspomnianego uregulowania tak dalece, jak to możliwe, w świetle treści oraz zamierzeń powyższego przepisu dyrektywy, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z realizowanym przez niego celem.
- 3) Artykuł 16 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym, a także art. 56 TFUE i 102 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak omawiane w postępowaniu głównym, które zastrzega wykonywanie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi odnoszącymi się do określonych rodzajów chronionych utworów na terytorium tego państwa członkowskiego na rzecz jednej tylko organizacji zbiorowego zarządzania, uniemożliwiając tym samym użytkownikowi takich utworów, takiemu jak zakład uzdrowiskowy będący stroną w postępowaniu głównym, skorzystanie z usług organizacji zbiorowego zarządzania mającej siedzibę w innym państwie członkowskim.

Jednakże art. 102 TFUE należy interpretować ten sposób, że o nadużyciu pozycji dominującej może świadczyć narzucanie przez tę pierwszą organizację zbiorowego zarządzania za jej usługi stawek cenowych znacząco wyższych od tych stosowanych w innych państwach członkowskich, pod warunkiem że porównanie stawek cenowych zostało przeprowadzone na jednorodnej podstawie, lub stosowanie wygórowanych stawek cenowych, które nie pozostają w rozsądnym związku z wartością ekonomiczną wykonanego świadczenia.

Podpisy